

אח"כ 1234567

והקשה הר"מ קושיא גדולה על רבינו וזה לשונו ולא ידעתי מה יעשה בפסוק כי יבא אלי העם לדרוש חלקים וחרגם חונקלום למחצת חולפין מן קדם ד' שפירש לבקש חלמוד זפי הנצורה וכן פי' רש"י שם לא כמו שפירש הרמב"ן להחפיל על חוליהם כי אין מדרך המחפלים לשבת ברחוב העיר שבה מקום הששפק רק במקומות התבודדות. ועוד כי מילת לדרוש שבה אל העם לא אל משה ועוד כי הוא עלמו כתב ולהודיעם מה שיאבד מהם כי זה נקרא דרישת חלקים דכתיב כה אמר ה' בלכתו לדרוש חלקים לבו ונלכה עד הרואה וכן ודרש את ד' לאמר האח' מחולי זה שכל אלו הם להגיד להם מה תהא בסופה ומתשובת. ויאמר ד' לה שני גוים צבטוך החברה הדרישה הזאת שהיתה כדי להגיד לה מה תהא בסופה. ואמנם הקושיות הללו כחומה בצורה ונשגבה על הרמב"ן עכ"ל מלאתי להליץ בעד רבינו הגדול ז"ל ראשית שהקשה הרב מן פסוק כי יבא כו' ולפי פירש הח"א נלענ"ד דהנה איחא במתניתין פ' תפלת השחר רבי נחמיה בן הקנה הי' מחפיל בכניסתו לבהמ"ד וביציאתו תפלה קלרה וצגמרא שם ת"ר בכניסתו מהו אומר יבר"מ ד' חלקי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא חכשל בדבר הלכה ועי' בעו"ז חו"מ סו' ק"י ספ"ה דאפילו יחיד לריך לאומרו קודם לימודו וא"כ ליבור ודאי מחויבים קודם לימודם לומר תפילה אם בנוסח זה או נוסח אחר וא"כ לפי פירושו כי דרישה הוא פירוש תפלה יחא שכתוב כי יבא אלי העם לדרוש חלקים כי החפלו

קודם הלימוד ומשה רבינו הזכיר תיבת לדרוש על שם החפילה שהיא קדומה ללמוד שלאחריו. ומה שהקשה הר"מ כי רבינו בעלמו כתב ולהודיעם מה שיאבד מהם. הנה לזה ודאי צעיק תפלה מקודם וכדברי הר"מ בעלמו כי תיבת לדרוש שבה אל העם לא אל משה א"כ יחא שכתוב מילת לדרוש בפסוק. ואשר הקשה הר"מ למתשובת הפסוק מוכח דהדרישה הי' להגיד לה מה בסופה. לפי פירוש רבינו יחא דהנה רבינו פירש שפחדה מאד והודיעו לה שלא תפחד ולזה הי' ודאי תפלה לחלקים וע"ז ענה אותה שלא תפחד כי שני גוים לה בצטנה וזהו יחא הכל. אך נשאר לנו להבין איך יפרש רבינו בפסוק ודרש את ד' לאמר האח' מחולי זה. והנה פסוק זה הוא במלכים ב' קפיעל ח' ועוד הרגשתי לפי פי' רבינו לא יתיישב היטב הפסוק במלכים א' קפיעל י"ד וד' אמר אל אחיכו הנה אשת ירבעם באה לדרוש דבר מעמך אל בנה כי חולה הוא. ועל הפסוק המקשה ר"מ אפשר לתרץ שם כולל במלת דרישה שני הענינים שכתוב שם ודרש את ה' לאמר האח' א"כ דרישתו הי' על זה אם יחי' וגם דרש מהנביא שיחפיל עליו ואך מן פסוק זה שאשה ירבעם באה לדרוש שם אינו נראה כי הי' מלורף לזה תפלה. אבל ראיתי כי משם ודאי לא קשיא כלל דהנה רבינו אמר שחצבת דרישה בכתובה אלל ד' כחונה להחפיל ובאשה ירבעם לא כתובה הדרישה סמוך לד' רק ד' אמר הנה אשת ירבעם באה לדרוש מעמך ואלו המקומות שהבית כר"מ

כר"מ שם כחוב דרישה סמוך לד'. וח"כ  
 כל הקושיות איפרקו לדעת רבינו : אמנם  
 אנכי אלפיר הנחית לי חדא ואחתיקף לי  
 אחריחא דקשה מינה דלדעתי דברי רבינו  
 פותרים זה את זה דכאן פי' דכ"מ שכתוב  
 דרישה אלל ד' היא רק להחפלה וצפ' ראה  
 סי' י"ג פסוק ה' כתב רבינו וזה לשונו אחרי  
 ד' חלקים הלכו היא כמלוא שלך אחר  
 עלתו וממנו לבדו נדרוש כל נעלם וגשאל  
 כל עתיד בענין וחלק לדרוש את ד'. כי יבא  
 חלי העם לדרוש חלקים. כרי רבינו  
 מביא ראי' שנשאל על העתיד מד' מן  
 פסוקים אלו כרי פירש בעלמו דהדרישה  
 היא על העתיד ולע"ג וד' יאיר עיני ופלא  
 על כר"מ שלא הרגיש בזה :

פסוק ד"א **מכרה** כיום את בכורתך  
 לי. וזה לשון רבינו

והנראה בעיני מדעת אונקלוס כי בעבור  
 היות מכירת הבכורה לאחר מימת לחק  
 אמר מכרה לי הבכורה לחיזה יום שתפיל בו  
 וזה שמוס לכן בלשון תרמיח להן את  
 חיזיל לחיזה מקום מן סן את מודע לי וכן  
 בפרשת וישלח ולהן אינון חזלין מן סן  
 דאחברין כו' ואפשר שעשה אונקלוס כיום  
 כאלו היא ביום שתבא בו הבכורה לי כי  
 כן מלאנו השמוס הזה לכ"ף כאשר ילכו  
 אפרוש עליהם רשתי משפטו כאשר. ובאור  
 דברי רבינו לפי נמיכת רוחי. דהנה רבינו  
 קשה לי בפסוק איך כתוב לשון מכירה על  
 הבכורה אחרי דוהו דבר שלא בא לעולם  
 ואינו חל ע"ז שום קנין וכמו ששאל השואל  
 מהי"ב"ש בתשובה סי' שכ"ח. והריב"ש  
 מלש דקודם מתן תורה הי' חל הקנין

אפי' על דבר שלא בא לעולם ורבינו לא יתח  
 לי' בתירוץ כזה ודעת השואל שם בתשובה  
 דחלות הקנין הוא מחמת השבועה שנשבע  
 עשו ליעקב ודבר תמוה כי אין שבועה  
 עושה קנין כאשר מפורש בכל בתשובה  
 שם ואף דמחויב לקיים שבועתו אבל לא  
 יקרא בשם וימכור. לזאת צחר רבינו  
 לפרש מילתא חדשה לפי שיטת הת"א.  
 דהנה ידוע דעת המרדכי דריש פ' יש  
 נוחלין דהם אמר על דבר שלא בא לעולם  
 לכשיבי' בעולם חל הקנין והוצא שיטה זו  
 בשו"ע חו"מ סי' ר"ט בהג"ה ולקמן יבואר  
 לפנינו באורך שיטה זו ומלינו שיטה זו גם  
 בתוס' ב"ב ד' ק"ל א' ד"ה ושמע מינה  
 הוצא שם שיטה זו בשם הקונטרס. ולכן  
 נראה לרבינו לפרש דעת הת"א דס"ל הכי  
 וזהו כוונתו לחיזה יום שתפול בו פירות  
 הדברים דלא הקנה מעכשיו רק לכשיפוי'  
 ובאופן זה חל הקנין. ומעתה כפי פירושינו  
 מלוא ליישב שיטה זו מכל הקושיות שהקשו  
 על שיטה זו גאוניס רבים בחיבוריהם  
 כידוע בגאון צם' המקנה הקשה ע"ז  
 קושיות עלומות וצם' שעכ"מ ועתה לפי  
 דברינו הת"א חידש לן הלכה זו ומי יוכל  
 לחלק על התנא החלקי ודבריו מקובלים  
 מסיני. ולא אפשר לומר דכר"מ סבירא לי'  
 דס"ל אדם מקנה דבר שלא בא לעולם א"כ  
 לא הי' לריך לפרש משום שאמר לחיזה יום  
 שיבי' דבלא מעם זה חל הקנין ונראה  
 דקאי בשיטת המרדכי וא"כ לריך ישוב  
 ובחמת מפורש אללי הדברים בארוכה  
 בתשובה שכתבתי זה שנים רבות לאחי הרב  
 הגאון ר' סעודר אב"ד דק' אורלין. ואך  
 בהלכה

בזקלרס חני חומר וכו' דעיקר קושיית המקנה  
 למח באומר לאשה לאחר שתתגיירי תהי'  
 מקודשת לי חניכה מקודשת ולשיטה כ"ל לריך  
 לכיות מקודשת גמורה וזהו החמורה  
 שבקושיות. ובתשובתי הארכתי דאין החחלה  
 לקושיא זו. אך כעת נלענ"ד ליישב ע"ד שאמר  
 הש"ס זריש פ' המפקיד ואפי' לר"מ דאמר  
 אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ס"מ כגון  
 פירות דקל לעבדי דאחו אבל ככה מי יומר  
 ופירשו החוס' זכמה דוכתי דהיכא דאיכא  
 ספיקות עובא לא אמר ר"מ אדם מקנה דבר  
 שלא בא לעולם ע"ש בפ' המפקיד סוף  
 דזריכס וי"ל דשמא החס שכיח טפי וב"ב  
 ד' ע"ע. סוס' ד"ה אימור באמלע דזריכס  
 עוד י"ל דפירות דקל וכולכו דחשיב הסס  
 ליכא זכו אלא מי יומר אחד ודיכא דאיכא  
 מי יומר עובא לא אמר ר"מ. וכן חני  
 אומר לשיטת המרדכי דכזה דלא שכיח עובא  
 כגון גירות אף לר"מ סבירא לי' לדבר דשכיח  
 וכאשר פי' החוס' בשם ריב"ן שם חוס' הכ"ל  
 דמיירי בחלי' שפחה וח' ז"ח וכעין זה כולכו  
 ודעב"ס פי' דרבה הנעימה לשחררה אבל  
 לדין דפסקין אין אדם מקנה דבר שלא בא  
 לעולם רק לכשיבי' אבל בעינן הכל בדבר  
 המלוי ועבדי דאחו אבל גירות דעלם הדבר  
 לא שכיח ועוד דזריכס לזה טבילכ וב"ד  
 ומי יומר דמזדקקו לב' סלתא ואף דבכדיומות  
 אמרו בפ' כירכ ד' מ"ו דלא אמרינן ע"ז מי  
 יומר דמזדקקו אבל בגירות כלא אמר הש"ס  
 בעלמו פי' יומר דמזדקקו לי' סלתא. וכפי  
 שכתבו החוס' שם דלא בעינן מומחין חירלתי  
 סוגיא זו נגד סוגיא דכבת אשר לכאורה  
 שתי כסוגיות סתרי אהדדי דשם דאיירינן  
 לענין נדרים דמלוה לאיתשולי ימלא עובא

כאן מקום לקבל חריך.  
**עוד** הקשיתי בעלמי קושיא עלומה על שיטה  
 זו מהא דפריך רמב"ח ריש פ' המפקיד  
 מתקיף לב רמב"ח וזהו אין אדם מקנה דבר  
 שלא בא לעולם ודחקו הש"ס בתירולם  
 באומר לכשסגב ותרלה כו' ופריך ח"ה אפי'  
 גיזום וולדות יעו"ש. ולדברי המרדכי פשוט  
 הי' אפשר לומר באומר לכשיבי' כפל.  
 ובחמת כפי שכתבנו עד כאן יוחא גם כזה  
 אך כמו שהקשו בגליונים כן אפשר להקשות  
 גם מזה. וע"ד פילפולא אמרתי יסוב נכון וזהו  
 דהנה במס' יבמות ד' נ"ב אמר רמב"ח כרי  
 אמרו אמר אחד ללבלר כחוב גע לארוסתי  
 לכשאכנסנה אגרשנה כרי זה גע ולאשה  
 בעלמא חינו גע וכתבו החוס' שם בשם ר"י  
 דזכו דווקא למ"ד אין אדם מקנה דשלב"ע  
 אבל למ"ד אדם מקנה דשלב"ע כוי גע.  
 והנה מימרה דרמב"ח כוח לכשיבי' דהרי  
 אמר לכשאכנסנה אגרשנה ועכ"ז אמר דאינה  
 מגורשת לשיטת החוס' מטעם דהוי דבר שלא  
 בא לעולם ח"כ ס"ל לרמב"ח בפירוש דאפי'  
 לכשיבי' נמי לא קני ולשיטתו מתקיף בפרק  
 המפקיד וזהו אין אדם מקנה דשלב"ע וכל  
 תירולי

כו' זהו ככל דברים אחדים עם מה שאמר  
 מקודם. אך ביאר בדבריו הקדושים עוד  
 דלא דמי למא שאמרו בש"ס לכשאירש מאבא  
 מכור לך לא אמר כלום ומפרש דלא דמי  
 דהסם המכירה מעכשיו ועכשיו לית לי' מזה  
 כלום ולכן לא חל הקנין אבל באומר ביום  
 שיבי' בידי אסן לך חל שיעבוד על גופו  
 דכשיבא הדבר לידו מחויב ליתן הדבר  
 להקונה. ועוד אפשר דבכורה כוי כשדה זו  
 המבואר בשו"ע חו"מ סימן רי"א סעי' א'  
 בסג"ה בשם ר"ת דשדה זו כוי קנין. עוד  
 כתב רבינו שם וזה לשונו ויתכן כי פי השנים  
 בבכורה ממשפטי התורה. לא הי' כן לפני  
 רק לחול מעלת האב ושררתו שיבי' לו כבוד  
 ומעלה על לעירו ולכן אמר ליתחק אני בך  
 בכורך לומר כי הוא הבכור הראוי להתבדך.  
 ואולי הי' נוטל בנחלה יותר מטע כי דין פי  
 שנים מחודש ממשפטי התורה עכ"ל. ומפירש  
 הדברי רבינו בפרקים של ר' אליעזר הגדול  
 פרק ל"ח וכי איתא חס ויקברו אותו עשו  
 ויעקב בניו אמר עשו ליעקב נחלוק כל מה  
 שהניח לנו אבא לשני חלקים ואני בורר שאני  
 בכור. הרי מפורש הדבר שלא דרש עשו  
 בעד בכורתו פי שנים רק שיבי' הבכירה  
 בידו לברור חלק היפה בעיניו ולא משמע  
 שחלק שברר לעצמו הי' שום יותר בדמים  
 כאשר מפורש שאמר נחלוק לשני חלקים מפורש  
 כי שני החלקים שוים הם אך מה שהולך לו  
 זהו יקבל בלי טענת יעקב כי לו הדבר  
 נלך כי לזה מוטיל לו מה שהוא בכור  
 והגאון ר' דוד לוריא כתב שם כי לא להא  
 עשו בבכורה שני חלקים משום הזכירה ולא  
 כלענ"ד דברי לא חס עשו למכירתו ואמר שאני  
 בכור אלא ודאי כטעם כמון שכחב רבינו  
 דעניו

חירוני דהש"ס שם בפ' המפקיד הוא הכל  
 לשיטתו אבל אגן דפסקין לכשיבי' כוי קנין  
 בדשבל"ע ודלא כרמב"ח לכן פסק המרדכי  
 דכוי קנין. ואין להקשות א"כ לפי שיטת  
 המרדכי לריך להיות הגט גט ולמה באשה  
 בעלמא אינו גט. הנה ע"ז באמת כתב  
 הטו"ז אה"ע סימן קל"ב דהרא"ש והטור  
 סבירא לכו דהוי גט. ובזה מיושב מה  
 שהקשו כל גדולי האחרונים לישב שיטת  
 הרא"ש וכוו הטור בזה שהביא ביצמות דברי  
 הר"י המביאים בתום' דהיינו דווקא למ"ד  
 אין אדם מקנה דשבל"ע וע"ז סמכו כולם  
 הא הרא"ש והטור פסקו אין אדם מקנה  
 דשבל"ע ולמה להם להביא דבר זה וישב  
 הטו"ז משום דזכו לכשיבי' יעו"ש. אבל אנכי  
 הפעוט ואף לעונת הפעוטות לא הגעתי  
 הארכתי בתשובה אחת לישב שיטת הרא"ש  
 והטור באופן אחר וזה קרוב לאמת והלעתי  
 קלת מדבריי לפני הרב הגאון עטרת חפארת  
 ישראל האב"ד דפ"ק שיחי' והופב בעיניו  
 ולזה שפסקו כל הפוסקים דלאבה בעלמא  
 אינו גט אמרתי דם"ל כטעם כמו שכחב  
 הרמב"ם בפ' ג' מה' גירושין משום דכוי  
 שלא לשמה ויעו"ש במל"מ ובס' אבני מלואים  
 סי' ל"ה. מעתה לא קשה על המרדכי כלום.  
 וליתר הקושיות לא הארכתי כאן כי לא באחי  
 בחיבורי זה לפלפל בהלכה רק לפרש דברי  
 רבינו ז"ל. ילא לנו מדברינו דהאונקלוס קאי  
 בשיטת המרדכי והתום' דאם אומר לכשיבי'  
 הדבר מכני בדשבל"ע ורבינו בעלמו נסתפק  
 בזה כאשר יבואר עוד לפנינו בעז"ה:  
**ומה** שכחב רבינו שם ואפשר שעשה  
 אונקלוס כיום כאלו הוא ביום שחבא  
 בבכורה לי כי כן מלאנו השמוש הזה לכ"ף

סוף הפסוק וכפי שמפורש במ"ר יוחא מאד פירוש הפסוק שאמר שכן בארץ עשה סבוכה בארץ ישראל הוי לוטע הוי זורע הוי גליי וכו' ע"ד שאמר הכביא בגלות צבל ע"י גללי בן אחיקם שבו בארץ וכן הכביא אמר להם טוב חבבו בארץ הזאת כו' וכן ד' לילחק שכן בארץ וגור עכ"ל חכ"י גר :

פסוק ג' **אין** לריך שיבטיח הקב"ה את ילחק שלא יעבור על השבעה שגזע לאביו כי לא אדם הוא לכונס ע"י שם דברי רבינו עד סוף הפסוק. ולכאורה אינם מובנים דברי רבינו דברי לקמן פסוק כ"ד כתב רבינו בעבור שהבדילו מאביו מקאחאם בו ה"י מהירא פן יאספו עליו ויכוהו הוא וביטחו והבטיחו הקב"ה שלא יירא מהם ויברך אחוהו ולפי דברי רבינו שבכחן למה ירא ילחק מאבימלך וגם מלינו ביעקב אביו וירא וילך לו ופירשו שירא אליו גרם החטא. וא"כ למה לא לריך ילחק להבטחה כאן. ואולי כוונת רבינו דזכו שאמר לו ד' ונתתי לזרעך את כל הארצות האל זכו למותר כי כבר כתב רבינו בפ' לך (סי' ע"ו פסוק ו') כי מה שכחוב והאמין בד' כי ה"י בטוח שלא יגרם החטא מאחר שבדקוה ד' הוא נותן לו לא מחמת לדקות אברהם וע"ש בדבריו ולפ"ז מה שיראו ילחק ויעקב לא ה"י יראה שלהם על זרעם רק עליהם בעצמם אבל על זרעם היו בטוחים שירשו ארץ ישראל וכן כתב רבינו בעצמו אף שיעקב ה"י ירא מעשו מ"מ ידע כי אין זרעו כולו גופל ציד עשו וכן הכא מה שכחב רבינו כי אין לריך שיבטיח הקב"ה את ילחק הוא ע"ז שאמר לו ונתתי לזרעך את כל הארצות. אבל ל"ע מה שכחב רבינו פסוק כ"ד כי ירא ה"י ילחק מאבימלך פן יכוהו הוא

דענון הכבוד מלפניו לא ה"י רק לחול מעלת האב. ואך לי הדבר ל"ע דהנה מזה שאמר רבינו ויתכן נראה דלא יוחא ליה בשיטת הח"א ומטעם דבר שלא בא לעולם אפי' אם אומר לכשיהי' ולא יוחא לי' בשיטת המדרכי בג"ל וא"כ מה מועיל דברי רבינו בזה שאמר דמכירת הכבוד ה"י מעלת האב ושרתו הא זכו הוי דבר שאין בו ממש ולא חלה ע"ז בשום אופן שום קנין בעולם כידוע בש"ס ב"ב קמ"ז ע"ב ובשו"ע חו"מ סי' ר"י חויר מלינו לא קנה. ואבובי הרב הג' סופ"ה מ' העשיל מפה אמר לי שנראה לו בפירוש מדרש כהיום שפי' הת"א היינו כפי טובת הנאה שברי עתה עוד ילחק חי וחינו שום דמים הרבה וכוון :

פסוק ל"ג **השבעה** לי. כאשר אמר עשו למה לי צלורה אינו <sup>הוא</sup> הפן בזה אמר לו יעקב השבעה לי כי לא אחפון צה ולא תירשנה לעולם. באור דברי רבינו דרבינו מפרש דהשבעה ה"י קודם המכירה ואח"כ מכרה לו ונתן לו כמחיר עוד כתב רבינו ויתכן כו' באור דברי רבינו בזה שמתחלה אמר שהשבעה ה"י קודם המכירה וכתב ויתכן שהשבעה ה"י אחר המכירה. וז"ל דפסמות הפסוק מורה דהשבעה ה"י קודם המכירה ולכן דחק רבינו לפרש דהשבעה ה"י קודם המכירה דכן כתיב וישבע לו וימכור וטוב כתב אע"פ כי פסמות הפסוק מורה דהשבעה ה"י קודם המכירה אבל הענין מורה שהשבעה ה"י אחר המכירה :

סי' כ"ו פסוק ב' **שבון** בארץ אשר אומר אליך. אין עעם שיאמר צנה אחת שכן בארץ אשר אומר אליך גור בארץ הזאת ע"ש בדברי רבינו עד

1234567

כוא וביתו . על ביתו לא הי' לריך לירא רק  
 על עלמו אפשר לירא . ולומר דמכ שכתוב  
 ברמב"ן ויכחו הוא וביתו קאי על אבימלך  
 וביתו של אבימלך אין זה במשמע :  
 פסוק ה' **ויש** לשאלו א"כ אין הקים  
 יעקב מלכה ושאל שתי  
 אחיות ובעת רבותיו הרבע ועמרם נשא את  
 דודתו ומשה רבינו הקים שתי עשרה מלכה  
 והאין אפשר שיבין מוכנים הימר בתורה כמה  
 שאמר אברהם אביהם על עלמו ועי' מה  
 שהאריך רבינו . וידוע כי רבים מחכמי ישראל  
 משיגים על רבינו בזה שחידש דעלם המלות  
 אינו נוכח אלא בארץ ישראל ובאור החיים על  
 התורה משיג על רבינו בכמה מקומות . אך  
 מה שהערותי חוכי הלעיר זהו . מה שמקשה  
 רבינו אין הקים יעקב מלכה כפי המבואר  
 ריש פ' וילא בדברי רבינו בשם הסדר"א כי  
 ראה יעקב אביו במקום ששכב כמה כסוי גלויים  
 כי ראה פחלום שקעה השמש שכי' לה  
 עוד הילוך חמשים מעלות וראה שמכאנשים  
 רבים נעשו אבן אחת וירד לו סמן מן  
 השמים ועוד כתוב בפרד"א וז"ל מה  
 עשה סקב"ה נטל רגל ימינו ופצע את האבן  
 עד עמקי סבומות ועשה אותה סניף לארץ  
 עו' א"כ הקים יעקב המלכה עפ"י ד' וכן  
 במשה רבינו לא עשה שום דבר מדעתו דנפשו  
 רק עפ"י נוי ד' ממש כעין עובדא שעשה  
 אליהו בשר הסרמל וא"כ אין לנו לריכוס  
 לבקש חירוליס ע"ז , ומה שכתב רבינו שם  
 ואולי נאמר משמתי שניות לעריות של בני  
 נח לכאורה אינה מובן לעני בדעת כמוני  
 כי בני נח לא נאסר להם שניות לעריות שלהם  
 ויעוי' בסוהדרין ד' נ"ז ע"ב ועי' בגו"א פ'  
 ויגש בפסוק בן הכנעני' כאריך בענין כלו מאד :

סי' ב"ז פ' **ו'ואברכה** לפני ד' לפני מותי .  
 לא נזכר בכל ספ' לפני  
 ד' רק במקום הזה כי אמרנו לו אמו בברכ' לפני  
 ד' חסי' ברוכ"ק . ואם יתנרך בה עשו אחיך  
 מחקיי' בו ובזרעו לעולם ואין לך עמידה לפניו  
 ע"כ דברי רבינו . ולכאורה תמוהים דברי רבינו  
 אין אפשר שאם יתנרך עשו בהברכה חסי'  
 מקיים בו ובזרעו לעולם ולא יחי' ליעקב  
 עמידה לפניו אחרי שעשו אינו מקיים מלות  
 התורה ולא יתן לעשו מלות התורה וקיומה  
 וליעקב ולזרעו יתנה התורה ומקיימים את  
 התורה ואחרי כל אלה לא יחי' תקומה  
 ליעקב מפני עשו אלוני הברכה זכו דבר  
 שאין כדעת סובלחו . ואולי כוונת רבינו פ"ד  
 שאמרו רז"ל אין ללדיקים הבטחה בעוה"ז  
 כי לא יתנה הארץ ותענוגיה לעובדי ד'  
 ובפרט לפי שהאריך רבינו במקומות טובה  
 דעובות עוב"ז אינם באים עפ"י מעשה  
 כלדיקים רק הם ימים גלויים ולכן לולי ברכת  
 יצחק לא הי' לנו שום תקומה בעיני עוב"ז  
**וסמך** לדברי מלאחי במ"ר סוף פ' וישב  
 סי' פ"ח מכל פשעי הילכי חרפת  
 נבל אל השימני ר' חמא בר חנינא ור' שמאל  
 בר נחמן . ר' חמא בשם ר' חנינא אמר  
 לא היו ראויין כנענים והמלרים שיכי' בהם  
 דווים סחופין ולמה יש בהם דווין סחופין אלא  
 שלא יהיו מונים את ישראל ואומרין להם  
 אומה של דווים וסחופין אחס ע"ש חרפת  
 נבל אל השימני ור"ש בר נחמן אמר לא היו  
 כנענים ראויים שיכי' בהם מעלה חטטים ולמה  
 יש בהם מעלה חטטים אלא שלא יהיו מונין  
 את ישראל ואומרים להם לא אומה של מורעי'  
 אחס ע"ש חרפת נבל אל השימני א"כ ברור  
 מדברי החנאים שלא יתן לפניו הארץ  
 ותענוגיה

וחטמניה ואחני לן ברכת הזקן ג"כ שיהי' לנו תקומה בשב"ז :

פסוק ל"ג ויחדד כו' לשון רבינו אין דרך כחרד חרדה גדולה עד מאלד ולועק מי הוא אשר רמני לבך אותו שישלים לעקמו לומר מיד גם ברוך יהי' חבל כו' ראוי שיקלנו . וע"ש מה שחירן רבינו דברים נחמדים . ולענ"ד נראה שהחרדה כו' ליחזק חביו שירא ופחד מאלד על זה

שכחזיק אח' עשו עד היום כי זכו בנו האבוב ואולי יש חילול כסם בזה כי בעולם ודאי יודעים שהוא רשע ואביו ילחק שבי' נביא ד' אוהבו כבנו ולא עוד אלא שאוהבו יותר מיעקב וא"כ יש חילול שם שמים וכפי המ"ר שראה גיהנם פתוחה מתחתיו ונודע לו בבירור שלא כו' ראוי עשו שיאכנו ולכן חרד חרדה גדולה ותיבך אחר גם ברוך יהי' כי רואה 1234567 אחני שבי' ראוי לברכה :

### פרשת ויצא

קפוימל כ"ח פסוק י"ז האר"י: רבינו לחלוק על רש"י בענין קפילת הארץ של יעקב חביו ע"ה . וגם חולק על רש"י במה שפרש"י דאחלע שיפועו מן הסולם כו' כנגד בהמ"ק והרמב"ן לא נראה לו לחלק בין אחלע שיפועו לסוף שיפועו ועוד חידש לנו הרמב"ן דבר מחדש מאלד כי שכיבת הנביא הי' במקום אחר והעמדת המלכה הי' במקום אחר היינו כי שכיבת הנביא הי' בבאר שבע והעמדת המלכה הי' בבית אל. והנה לכריע בין אבות העולם מי יוכל ונפרט פחות הערך כמוני די נשני אש יחגני ד' להבין דבריהם הקדושים . אך בלחי בקלרה לפני תלמידים קטנים כגוני להכביר להם דברי רבינו הגדול: הרמב"ן אשר מימיו אנו שוחים וכפי שראיתי בהרא"מ ז"ל אינם מובנים דברי הרמב"ן ולכן אפרשם בקלרה ואחלה מסמעין כי יעי' דברי רבינו בפנים ואח"כ דברי המעטים כי להעתיק כל דברי הרמב"ן קשה לפני ונליע דברי המ"ר ופירושינו בדברי המדרש ומתוך זה יוצנו

דברי רבינו מסחילתו עד סופו והכי איתא במ"ר ויירא ויאמר כו' ר' אלעזר בשם ר"י חומר הסולם הזה עומד בבאר שבע ושיפועו מגיע עד בהמ"ק מאי טעמיה . וילא יעקב מבאר שבע ויחלוס והנה סולם כו' ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה א"ר יהודה ב"ר סימן הסולם הזה עומד בבית המקדש ושיפועו מגיע עד בית אל מאי טעמיה ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה ונ"ל פירוש דבריהם הקדושים דר' אלעזר חפס כיון דכתיב וילא מבאר שבע וילן שם וישכב במקום שהוא ולא פירש באיזה מקום שכב א"כ ודאי דשכיבתו הי' בבאר שבע . והנה זכו מדה בחורס. דלא בא הכת ב' לסחוס אלא לפרש וכמבואר בס"ע ובברייתא דר' יוח"ג בל"ב מרות שהחורס נדרשת בהם . ובמקום שכתוב מקודם כפי' ואח"כ כתיב סחמא כו' סחמא פירושו של דבר דלא בא הכתיב לסחוס כו' וכיון דכתיב וילא יעקב מבאר שבע ואח"כ בכל הענין לא נזכר שום מקום אחר וכתיב סחמא וישכב

במהום



במקום הסוף כיון כמו שכחב מפורש וישכב  
 בבאר שבע ולכן קשה לר' אלעזר כוף הפסוק  
 שכתוב ויקץ יעקב משנתו עד סוף הענין  
 ויקרא את שם המקום הסוף ביה אל ואולם  
 לזו שם העיר לראשונה . א"כ קשה כיון  
 דשכינתו הי' בבאר שבע ואיך הקים מלכה  
 בלזו והרי המלכה הוא האבן אשר שם  
 מראשותיו והשכיבה הי' בבאר שבע ולכן אמר  
 ר' אלעזר כי שיפועו של סולם מגיע עד בהמ"ק  
 והשכיבה הי' בבאר שבע והקמת המלכה  
 הי' בב"א משום שראה שיפועו של סולם שם.  
 ואיך בא לשם ע"כ שהי' לו קפילת הארץ  
 שבקומו קפלה לו הארץ כמו שקפלה הארץ  
 לאליעזר עבד אברהם ולאבישי בן ררוי' וכיון  
 תיקף בעמדו בבאר שבע באותו רגע בא לב"א  
 ועכ"ז קפילת הדרך של יעקב אינו שוב ממש  
 לקפילת הארץ של אליעזר עבד אברהם  
 ולאבישי בן ררוי' כי שם באותו היום שהלכו  
 באו לשם אבל ביעקב אבינו אינו כן כי באמצע  
 הדרך שכב ללין א"כ כל יום שהוא שילא  
 מזינו הלך בדרך ובאמצע הדרך שקעה לו  
 השמש שהי' עוד חמשים מעלות לביאת השמש  
 כמפורש בדברי רבינו בשם חז"ל ומפורש  
 בפדר"א : מח"נ 1234567

**ומעתה** יתבאר היעבד דברי רבינו הגדול  
 ז"ל שפירש שהלך מחברון כי שם  
 הי' דירת אבינו יתחן זהו מוכרח מן הפסוק  
 אחרי כי שכינתו הי' בבאר שבע וזהו  
 באמצע הדרך כמו שנאמר ויפגע במקום  
 וכדדרש ר' אלעזר בשם ר"י בן זמרא כי מה  
 שנאמר וילן שם הוא בבאר שבע א"כ הליכתו  
 הי' מחברון כי הרי הליכה הי' באמצע  
 הדרך . וגם מוכרח מן הפסוק כי שכינת  
 הנביא והעמדת המלכה לא הי' בחד מקום

כי מפורש בפסוק וישכב במקום הסוף זהו  
 בבאר שבע והעמדת המלכה הי' בבית אל  
 שהי' שם העיר לזו לראשונה . ולפ"ז דבוכמו  
 דיציאת יעקב הי' מחברון ובאר שבע הי'  
 באמצע הדרך ובפסוק אינו מפורש רק וילא  
 יעקב מבאר שבע ולא כתיב וילא יעקב  
 מחברון מזה מוכח דקפילת הדרך שלו הי'  
 מבאר שבע לחרן שבאותו יום שילא מבאר שבע  
 בא לחרן אף שהי' דרך ארוכה וגם קפלה לו  
 הארץ לב"א כדפירשנו וזכו שכחב רבינו וזה  
 לשונו והסולם שראה לדעת ר' יוסי בן זמרא  
 ראה שרגליו בבאר שבע במקום אשר הוא  
 שוכב שם וסוף שיפועו שהוא ראש הסולם  
 מגיע עד כנגד בהמ"ק כהמך ב"מים בפחת  
 שהמלאכים נכנסים ויוצאים בו כו' שם  
 ובבוקר כשא יעקב רגליו מבאר שבע וילך  
 חרנה בן יזמו והוא קפילת הדרך שלו זהו  
 דעת ר"י בן זמרא שנאמר בב"ר הסולם הזה  
 עומד בבאר שבע ושיפועו מגיע עד בית  
 המקדש שנאמר וילא יעקב מב"א ש ויירא  
 ויאמר מה נורה המקום הזה והאבן אשר שם  
 מלכה לא במקום שכינתו הקים אותה  
 וכדבררנו פירוש דברי ר"א בשם ר"י בן  
 זמרא הכל מוכרח מן הפסוק ור' יהודה ב"ר  
 סימן חלק שם על ר"י ב"ז וימר הסולם כוס  
 כומד בבכמ"ק ושיפועו מגיע עד בית אל  
 כ"ל טעמיה דר' יהודה בר"ם דהוא לומד  
 גזירה שזה מקום מקום הבא כתיב וישכב  
 במקום וכן וירא את המקום מרחיק מה  
 להלן מפורש וירא את המקום זהו הר המורי'  
 כן ככה שכב בהר המורי' ושם הי' רגליו של  
 סולם וקשיא להחלף כיון דשכינתו הי' בהר  
 המורי' ולמה העמיד המלכה בב"א לא  
 במקום ששכב וע"כ משום דראה שיפועו של  
 סולם



שבעת ימים כוח צירושלמי מוע"ק פ"ג ועי'  
 חוס' ד"ה מה חג שבעה במס' מוע"ק דף ק' :  
 פסוק ל' **סוף** דבריו ויש אומרים כי  
 שמים נשים שהלחת

הכובע מאד הקרא השני' שנואה כנגדה  
 כמו שאמר ויהיב גם את רחל מלאה  
 לא ששנאה והיתה בוסה בדבר וראה  
 חלקים את עניה עכ"ל. הנה ה"ש אומרים  
 שהביא לנו רבינו הוא הראב"ד בספר בעלי  
 הגפץ הובא דבריו הקדושים צ"י או"ח סי'  
 ר"מ ופירש בן הראב"ד לתרץ למה לא חשב  
 הנביא לבני שנואה. וראיתי שם הראב"ד עוד  
 תירוצן לפי שבעת ביאה לא היתה שנואה.  
 ואפשר כי פשטות הפסוק מורה כתירון  
 האחר של הראב"ד דכנה כתיב ויהיב גם את  
 רחל מלאה וגם מורה שגם ללאה חשב אך  
 אכבת רחל יותר גדולה מאכבת לאה ואח"כ  
 כתיב וירא ד' כי שנואה לאה וזהו תימא  
 שהכתוב סותר א"ע ואי משום דאהבת רחל  
 יתירה על לאה למה מתחילה רמז בלשון גם  
 ואח"כ פירש כי שנואה לאה אבל כתירון  
 השני של הראב"ד ניחא דמהחילה מיירי  
 הפסוק מן ביאה כתב ויהיב גם את רחל  
 ד-רי בשעת ביאה היתה גם לאה הטובה  
 ואח"כ סיפר הכתוב את הכולל מלאה כתב  
 וירא ד' כי שנואה לאה ואולי זהו ה"י כוונת  
 הראב"ד שהפס' תירוצן זה אף דתירון הראשון  
 ג"כ תקובל מאד :

סימן ל' פסוק כ"ו **בחשתי** ויברבני. ולשון  
 נחשתי נסיתי  
 וכל נחש נסיון ויש אומרים שהי' מנחש  
 בחרפים ויעקב אמר ויברך ד' אותך לרגלי  
 ולא ראה לומר בגללי דרך עניה ואמר לרגלי  
 כי מעת שבה רגלי צדיק הי"ח מתברך  
 ובמ"ר

סולם שם צ"ח וכיון שראה שם שיפועו של  
 סולם הבין מזה כי שם הוא שער השמים  
 וא"כ לדעתו נמי מוכח דהשכינה הי' באמלע  
 הדרך ולפ"ז לא הי' קפילתו באותו יום שילא  
 רק ילא מבאר שבע ושכב באמלע הדרך  
 צהר המורי'. ואמנם בפסוק מפורש שילא  
 מבאר שבע וילך חרנה משמע שכבר עין בא  
 לחנן א"כ מחי הי' שכינתו צהר המורי'.  
 וע"כ מוכרח לומר שקפילת הדרך הי' לו גם  
 צחצח וכד יביז דעתי' למיסדר הפלא-לו הר  
 המורי' וכדדרשו חז"ל צפ' ג"ה ולפ"ז הי' לו  
 שני פעמים קפילת הארץ כהליכתן מבאר  
 שבע לחנן ובחזרתו לכה המורי' להתפלל  
 ולדעת שניהם שכינתו הי' במקום אחר  
 והעמדת המלכה הי' במקום אחר ומקום  
 שער השמים הוא בסוף שיפועו. וזהו  
 מבוארים דבריו רבינו הכל על כוון :

קפיטל כ"ט פסוק ה' **באמצע** דברי רבינו  
 אצל יחור 1234567  
 נכבד במקומו וכבן הארץ ויראו מגשת אל  
 צותיו. ולא ידעתי מה מכריח לרבינו לפרש  
 בן. ובמ"ר ס' שמות מפירש הסיפק וזה לשון  
 המדרש ויילין לא נאמר אלא ויושיען ר'  
 יוחק בשם ר"א צנו של ר' יוסי בגליגי אומר  
 דברים של גלוי עריות באו לעשות עמהן  
 ועמד משה והושיען נאמר כאן ויושיען ונאמר  
 לכלן לעקב כנערה ואין מושיע לה :

פסוק כ"ז **באמצע** הפסוק דברי רבינו  
 ואני לא ידעתי כי  
 שבעת ימי המשה תקנת משה רבינו לישראל  
 בן מפורש צירושלמי פ"ק דכתובות ועי' רמב"ם  
 הל' אבילות בהחילתו וברמב"ם הל' אישות  
 לא הזכיר שמהם תיקן רק תק"ח עוד כתב  
 רבינו כענין אבילות דכתיב ויעש לאביו אבל

וזמ"ר פ' ויקהל סוף סי' מ"ט ראיית פירות  
 סמוך על מילת נחשתי ואחרי כי נוגע לענין  
 זה אעתיק פירושי על המדרש שאמרתי. וזה  
 לשון המדרש ד"א זהב זה אברהם שנבחר  
 בכבשן האש כזהב וכסף זה ילחק שגלגל  
 ככסף על גבי המזבח ונחשת זה יעקב שנאמר  
 נחשתי ויברכני ד' בגלגל. ונפלאים מאד דברי  
 רז"ל שכיבו ליעקב ע"ש נחשת והביאו ראיה  
 מהאמור נחשתי משמע כי נחשתי היא נחשת  
 ולריך באור. ואמרתי באור דברי המדרש  
 ע"ד המפורש במתניתין פ' הזהב הזהב קונה  
 אח הכסף הכסף אינו קונה אח הזהב ועם  
 הדבר משום דכסף איקרי מטבע דיוולא  
 בהולאה וחריף עפי מזהב אע"ג דזהב חשוב  
 יותר מכסף. וזהב מיקרי פירי משום דאינו  
 יולא כ"כ בהולאה כמו כסף. ולהכי כסף הוא  
 מטבע וזהב הוא פירי וכן אמרו שם במתניתין  
 נחשת קונה אח הכסף כסף אינו קונה אח  
 הנחשת וג"כ הטעם כנ"ל דכסף לגבי נחשת  
 חשיב וחריף וכו' טבעא וטיבעא פירי לא קני  
 יעו"ש וידעינן ממתניתין דזהו שחריף לילא  
 בהולאה הוא מטבע חשוב ויש לזה יתרון  
 על הפירות. והנה מבואר אללי בכמה  
 דרושים שעשיית המשכן היא להנהיג ישראל  
 והיא במשכן זהב וכסף ונחשת להראות לישראל  
 שגלגל להמלא בחוכם שלשה סוגים סוג האחד  
 האשים מוצחרים שלא יבי' עסקם רק בעבודת  
 ד' ויבי' נפשם ורוחם מדובק בכשי"ת וסוג  
 זה מכונה בשם זהב עוד סוג פחות מזה  
 מעט ועל אופן כנ"ל סוג זה מכונה בשם כסף  
 וסוג השלישי האשים העוסקים בדרך ארץ  
 ובמשא ומתן ורק באמונה וקובעים עתים  
 להורה ופילס. וכסוג השלישי מכונה בשם  
 נחשת. והנה רוב העולם לא אפשר להם

שיבי' עסקם רק בתורת ד' שררי נאמר  
 ואספת דגןך וכאשר יבואר לפנינו ח"ס.  
 והנה האבות אברהם ויחזק לא עסקו כל ימי  
 חייהם בעיני ד"א אף דכתיב ויזרע ילחק  
 לא הוא עסק בהם רק עבדיו ושפחותיו  
 אמנם יעקב אבינו ע"ה ששימש בבית לבן  
 עשרים שנה ועבדו בכל כמו באמור ביום  
 חלני חורב וכו' לא הי' אפשר לו לישב על  
 הסורה בהעשרים שנים הללו כמו אבותיו  
 אברהם ויחזק ועל אופן עשרים שנים כנה  
 אותו המ"ר בשם נחשת. ולא שהולא  
 עבודתו בעשרים שנים הללו אך זהו כהנהגת  
 העולם העוסקים בתורה וד"א ומכונה בשם  
 נחשת מפני שזכו דבר המלוי כמו נחשת.  
 והנה מליאת הכסף והזהב אינו נמלא לכל  
 רק לעשירים ונכבדים ובחולרות המלוכה  
 אבל נחשת מלוי לכל. ועל שלשה סוגים  
 הללו לזה ד' לעשות במשכן זהב וכסף ונחשת  
 להראות לעם ד' כי לריך שימלא בחוכם אנשים  
 יקרים וחשובים כזהב. והאנשים הללו אשר  
 יכונה בשם זהב הם בבחינת אברהם אבינו  
 שפקדים כל ימיו לשמים וגלגל בכבשן זהב  
 ועמד בעשרה נסיונות וכן עשי במשכן כסף  
 להראות שיהי' צורך עם ד' אנשים יקרים  
 וחשובים כמו כסף היינו אשילו שגא יוכלו  
 לעמוד בנסיונות כמו זהב שגלגל צורך סגור  
 עכ"ז ישיבם ושנותיהם יהי' מוקדם נששים  
 על התורה ועל העבודה וגמ"ה בגופם וממונם  
 ולא יעסקו בדרך ארץ כלל וכנגד סוג  
 השלישי בדרך שיהי' בינינו האנשים יקרים  
 וחשובים שיקבעו עתים לתורה וגם יהי'  
 עסקם בדרך ארץ ולזה לזה ד' לעשות במשכן  
 נחשת וסוג המכונה בכסף היינו שאינו  
 מנסה ד' להם בדברים נפלאים הם בדמיון  
 לינחם